

CINECLUB

13 FEB '90

LES MAMMIFERES 1962 - 11'

Laatste kortfilm van *Roman Polanski*

Twee mannen en een slede in de sneeuw.

De twee figuren proberen om beurt door een list zich te laten voortslepen door de ander, om uiteindelijk de slede aan een derde te verliezen.

NACHTTREIN 1959 - 90'

Jerzy Kawalerowicz

Martha
De dokter
De blonde vrouw
Stachek

Lucyna Winnicka
Leon Niemczyk
Teresa Smigielowna
Zbigniew Cybulski

Muziek

Andrzej Trzaskowski

J. Kawalerowicz, in 1922 in Polen geboren is de maker van pessimistische, formeel precies uitgetekende films. Zijn thema is steeds opnieuw de mislukking, het tevergeefse verzet van de mensen tegen het noodlot, tegen de codes van de maatschappij, tegen hun eigen zwakheid. De vertwijfeling vindt zijn filmische vertelling in duistere beelden en geraffineerde camera-instellingen die de acteurs en actrices isoleren. Scherpe contrastmontages zorgen voor effectrijke caesuren en een afgemeten ritme.

"Nachttrain" is de zesde film van Kawalerowicz die na een periode als scenarioschrijver en regie-assistent in 1951 als regisseur debuteerde met "Gromada".

Het verhaal van een treinreis van Midden-Polen naar een badplaats aan de Baltische zee verplicht Kawalerowicz tot een denkoefening in personenregie en camera-instellingen. K. buit de klassieke filmgrammatica maximaal uit. Hij maakt dankbaar gebruik van de fotografie van Jan Lakowski, de muziek van Andrzej Trzaskowski en de gelaatsuitdrukkingen van Lucyna Winnicka en Leon Niemczyk.

"Nachttrain" is een klassieke themafilm en een praktijkles cinema.

Een zeer goede Poolse film

POCIAG (De Trein)

De Poolse film die aan de wedstrijd deelnam, «POCIAG» («De Trein», - of De Nachttrein), volgens de officiële aankondiging aan de Mostra), is een werk van de regisseur Jerzy Kawalerowicz, een cineast die thans 37 jaar is. Het is zijn zesde film. Een andere film van hem, die wij vroeger gezien hebben, heet «Het ware Einde van de Grote Oorlog», en deze, niet minder dan degene waarover wij het heden hebben, verdient tenvolte in de Westerse landen vertoond te worden.

Jerzy Kawalerowicz is ook een dramatisch auteur. Hij kwam tot de filmregie na een zeer grondige proeftijd als scenario-schrijver en assistent-regisseur te hebben doorleefd. Hij geniet thans in Polen en in verscheidene Noord- en Oost-europese landen de faam, een der intelligentste en bestvoorbereide cineasten te zijn.

Het filmwerk in zwart en wit dat wij hier ditmaal gezien hebben, is niets anders dan de eerder actievolle kroniek der nachtelijke reis van een trein, die van uit een stad in Midden-Polen een groot aantal reizigers naar het Westen van het land overbrengt, naar een badplaats aan de Baltische Zee. Onder deze lieden bevinden er zich vele die daar een vakantie gaan doorbrengen, maar er zijn ook bedevaartgangers bij, vrouwen, die, onder geleide van twee priesters, zich naar een heiligdom van Onze-Lieve-Vrouw begeven.

Op het ogenblik van het vertrek, laat op een namiddag, komt tamelijk buiten adem een nog jonge heer met zonnebril, en met een gelaatsuitdrukking waarop zenuwachtigheid en bekommernissen te lezen staan, haastig toegelopen. Nogal aanmatigend, legt hij beslag op de twee rustbedden 15 en 16 van een compartiment. Aan de treinbediende zegt hij kort en droog, dat hij wil alleen blijven. Hij blijft evenwel niet lang alleen, want juist wanneer de trein zich in beweging zet, komt er in zijn compartiment een mooi blond meisje binnengesprongen, dat zo buiten adem en zenuwachtig is als hijzelf. Zij is voorzien van een biljet dat haar recht geeft op bed 16 in dit compartiment. Tevergeefs doet de bediende haar opmerken, dat het een compartiment is voor mannen alleen. De reiziger wil niet wegggaan, en de man die er vóór haar is binnengekomen, schijnt zich tenslotte met onverholen ongenoegen in de aldus geschapen toestand te schikken.

Terwijl de trein zijn tocht begint, maken wij kennis met reizigers die in de nabijge compartimenten vertoeven. In een hiervan heeft een eigenaardig paar plaatsgenomen: een betrekkelijk oude advocaat die zich met hypotheekzaken bezighoudt, en zijn te jonge en behaagzieke echtgenote, die er zich onmiddellijk op toelegt, om zich te doen opmerken door de reiziger die wij zoeven beschreven hebben. In een ander compartiment zitten de beide priesters, de ene reeds tamelijk oud, de andere nog jong en die erg gesteld schijnt op een praatje met zijn medereizigers. Verder zien wij een neurasthenieker die aan slapeloosheid lijdt; een knappe vrouwen-

jager, op zoek naar gemakkelijke prooien (en die tenslotte de echtgenote van de advocaat in zijn netten vangt); een babbelziek man die het volop over de gebeurtenissen van de dag heeft; een andere die zijn vrouw heeft vermoord, en waarover de kranten met tal van bijzonderheden weten te schrijven. Het is geweten, dat hij, na zijn vrouw naar de andere wereld te hebben gestuurd, op de vlucht geslagen is en waarschijnlijk deze trein heeft genomen om aan het gerecht te ontsnappen.

Inmiddels, terwijl de trein met een matige snelheid door de uitgestrekte Poolse laagvlakte rijdt, is tussen het tweetal in het compartiment 15-16 het ijs gebroken en wisselen zij enige beleefde woorden. De man rookt aanhoudend en geeft zich over aan bittere overwegingen, die een ternauwernood verborgen onrust te kennen geven. Het mooie blonde meisje dat hem zegt een weerkundige te zijn, schijnt niet minder ongerust, en heeft hier wel redenen toe. In een compartiment van de tweede klasse heeft een zeer zenuwachtige jongeling plaats genomen, en bij iedere halte van de trein

men aldaar opdagen. Zij zoeken de vrouwenmoordenaar. Zij weten, dat hij het biljet voor nummer 16 in het compartiment 15-16 heeft gekocht, maar zij weten niet, dat hij het nadien aan de blonde weerkundige heeft verkocht. Kortom: de zenuwachtige medereiziger van het meisje wordt aangehouden, ondanks zijn krachtadig protest. Zijn gezellen herinnert zich thans de onbekende die haar het biljet heeft verkocht en die zij daarna in een compartiment van tweede klasse heeft zien plaatsnemen. De vergissing wordt spoedig opgehelderd wanneer de gezochte moordenaar, na het alarmsein te hebben doen werken, plotseling uit de trein springt en de velden instormt.

Onmiddellijk begint er een menzenjacht in regel. De reizigers zijn veel vlugger dan de politiemannen die op een halfverlaten begraafplaats ternauwernood bijtijds komen, om te verhinderen dat de moordenaar gelyncht wordt.

De reis wordt voortgezet. De dag is aangebroken, en wanneer de zon reeds hoog aan de hemel slaat, ziet men in de verte de zee opdoemen. Bij het afscheidnemen van het blond

de meisje dat te zijnen opzicht een onbetwifelbare tedere en romantische belangstelling is gaan laten blijken, en wel des te meer, daar haar kwelgeest alle pogingen opgegeven heeft, stelt de reiziger, die het slachtoffer van de vergissing was zich voor: hij is een chirurg. Zijn zenuwachtigheid sproot voort uit het feit, dat, een halfuur vóór zijn vertrek uit de kliniek een 18-jarig meisje dat een zelfmoordpoging had gedaan, tijdens de operatie was overleden. Hij was hierdoor helemaal van streek geraakt en letterlijk totaal «op». Thans echter is zijn kalme weergekeerd en gaat hij een welverdiende rust tegemoet in de badstad, waar zijn echtgenote hem wacht. Schrijnende teleurstelling van de weerkundige blonde! Maar met haar schoonheid zal zij beslist niet veel moeite hebben, om een ander liefderomannetje te beleven, wie weet met wie!

De film van Kawalerowicz kan wel niet als een waar meesterwerk worden beschouwd, maar hij licht ons de belangstelling volkomen waardig. In weerwil van een paar onvermijdelijke zwakke puntjes, doch zonder verlaging van toon of van ritme, is hij van het begin tot het einde met heel veel vaardigheid geleid geweest, met een welkome afwisseling van ernstige en komische episoden en met punten van spanning die de nieuwsgierigheid van de toeschouwer gaande houden. De jacht op de vluchteling is misschien wel de beste sekwenie van de film, vooral door de achtergrond van een mooie landelijke strek en door uiterst handige opnamehoeken van waaruit de beelden hier opgenomen zijn. De fotografie van Jan Laskowski is zeer goed, en de begeleiding bij middel van elektronische muziek, het werk van Andrzej Trzaskowski, maakt een diepe indruk.

De uitbeelding van het meisje door Lucyna Winnicka — een beetje gesofisticeerd naar Westers recept — getuigt van een grote gevoeligheid. Deze jonge actrice is een doctores in de rechten, maar naar men ons gezegd heeft, voelt zij zich onweerstaanbaar tot toneel en film aangetrokken en is haar dramatisch talent onbetwistbaar. Haar gelaat doet een weinig aan Marina Vlady denken, maar in haar ogen schuilt een mysterieuze en diepe melancholie die zeer opvallend is. Leon Niemczyk, die de rol van de chirurg speelt, levert een goede prestatie, die bijwijlen zeer intens is. Verder zijn te onthouden: Teresa Samigielowna, die de rol van de behaagzieke advocaatsvrouw speelt en Zbigniew Cybulski.

Twée vrouwen ontmoeten elkaar voor de eerste keer in een trein. Beiden hebben problemen op te lossen. Wat is geluk? Dat is het thema van de voortreffelijke Poolse film «De Trein».

overvalt hij haar letterlijk met hartstochtelijke woorden, daar hij er geen vrede kan mee nemen, dat het meisje hem na twee weken liefde heeft afgescheept, om wie weet hoe en met wie weet wie er vandoor te gaan. Op zeker ogenblik komt deze onstuimige jongeling (een student? een artist? een sportman?) zelfs terwijl de trein in volle vaart is, langs de buitenzijde van het compartiment 15-16 voor het raampje staan en dreigen, dat, indien de raadselachtige beninde hem niet wil aanhoren, hij zich onder de wielen zal werpen.

Onverstoorbaar snelt de trein verder, en er gebeurt ieder ogenblik wat nieuws. Plotseling stopt hij in een stationnetje dat niet op het reisplan als halteplaats aangeduid staat, en enkele politiemannen ko-

De uitstekende Poolse film «De Trein» die hier een zeer diepe indruk heeft nagelaten, dood aan verscheidene jonge acteurs een grote kans. Zbigniew-Cybulski wist hiervan een dankbaar gebruik te maken.

Volgende voorstelling op dinsdag 13 maart

'Pentimento' (73') - 'Living' (16') en nog enkele andere te bepalen kortfilms van Frans Zwartjes, die op de avond zal aanwezig zijn.